

quod edidit iudicij censura offerat: Nisi necessitas quæpi, aliud mor-
hamur: quæ tamen Poetæ non facile stimulos inficit, Nā parui maturo
Nouem annos Horatius si aruit, propterea cõstat Maronẽ in versu scri-
bendo adeo attentũ & diligentẽ fuisse, vt multis vno die scriptis pau-
cissimos deceptos probarit, nec huic quidẽ diligentẽ tantũ tribuit,
vt seruandos æneidos libros testamento iusserit, cum vt imaturos ete
mari voluisset, quæ admodũ antea diximus. VITAE & longeuitatis,
capax est omne maturũ & sua natum mediocritate: Fragile vero &
caducum quicquid pycoc & festinũ exuberat: Quæ de re. Suripi-
des (sunt. Valerio) non inficit, corli quo cũ Alcestides Tragicus glo-
riamus esset, p̄ die vno versus centũ p̄ facile scribere posset, ipse vno
maximo imperio labore non ultra tres versus ducere potuisset, hec
inquirit: nec est q̄ cui in tridũ tantũ modo, mei vero in omne tempus
sufficere: Alterius enim (inquit Valerius) hoc cuncti cursus scripta in
primas memorię metas conuertunt: Alterius eundẽ itilo elucubra-
tum opus per omne aut tempus plenis glorię velis feretur. OVIDIUS
suũ de se exspiratitacẽ testatus est, hoc versũ. Quicquid conabar di-
cere versus erat: Verum Quintiliano p̄r hanc ingenio nimis indul-
sisse videtur. li. 10. Interim tũ frater, omni conato ad hęc cõtendendũ
esse existimo: hoc enim modo, si per eũ partũ ruminãdo recoquimus,
continget, vt duplii splendoris ornamento nostra carmina, non mag-
no labore donemus.

DE FVRORE POETICO: ET QVOD PER EVM
INTELLIGENDVM. TITVLVS. XIII.

Acerum, quia ha dẽno de artis/exercitiũ, & naturę postũ
tia adeo constanter asseris/ aliquis contrarietate eo ipso
posset, quod apud Platonem est in lone vbi Socrates ex-
stimat non arte aliqua / sed afflatu potius diuino poetã
emna præclara Poemata canere. Carum nobis ad alia festinantibus
de hoc ipso afflatu/ quẽ & furorẽ nominat Plato/ aliquid ediferendũ
est, ne aut artem abicere furoris diuinitas, aut furorem elidere artis
euidentiũ vi deatur, quod quidẽ necessãrĩo contingeret si hęc parata
diuersitas boni sensus interpretationẽ non acciperet. PRIMUM aut
tibi frater Platonis sententiã exponã, deinde vero reliqua propo-
sire rei congrua subiungam. Plato veritatis magus inquisitor, in eo Dia-
logo qui Phædrus seu de amore inficibitur, furorem Poeticũ ait esse
nil aliud q̄ occupacionẽ a Musis emanantẽ que teneri & incõstantem
animam suscipiens illam suscitẽr atq; afficẽr, vnde per sacras allamq;
Poemũ, infinita antiquo p̄ gesta exornãta posteros illustrat. Occupatio

autem auto. Marfilio eius interprete rapti animi & conuersionem
 in Musarū nomina significat. Qui igitur (inquit Plato) abſq; furore
 Musarū Poeticas ad fores accedit cōfidens arte quadā ſe bonū eu-
 ſurum, inanis ipſe quidē atq; eius Poēſis, pre illa, quę ex furore proce-
 dit, qua quidē hęc quę ex prudentia procedit euandēto. Iſo aut opus
 eſt in primis vt per Muſicos tonos, quę corpore ſufciet, per Harmoni-
 cam ſuſuitatē, quę turbantur mulecat, per diuerſoſq; deniq; conſonā-
 tiam diſſonantē pellat diſcordiā, variatq; animi partes temperet vt
 illuſtrata & correpta rationalis animę pars a ſuperis delapſa ad in-
 fera, ab inferis ad ſuperna retrahat. Hoc furere, vt in lone ait Boer-
 primū Poetę cum ſcribunt aſſiātur ex horum aut lectiōe dōnde
 alij corripitur diuini furoris. mediante Poetę lectiōe participet.
 Cum autem dupliē alternatiōē poſuiſet Plato, vnā ſcilicet quę ab
 humanis morbis & vicio corporis conſurgit, quę quidē animo ad-
 uenire ſolet ex eorū fragilitate quibus coniuſta eſt. Aliam aut quę
 a deo aſſante ſos infundente preuenit, quę animo vt cœleſtis eſt ad-
 ecedit. Hinc in quatuor ſpecies diuiſit, vt ſi videlicet alienatio, ſiue
 furor Poeticus, Furor miſerij, furor vaticinj, & furor amoris. Qui
 licet ſeorſum animis humanis aduenire queant, in Poetā tamen ſolō
 poſſunt coincidere ob quādi in multis, vltra Poetā, vni vaticinj
 & miſerij participationē. Hinc illud eſt, quod Socrates in eodē lone/
 Poetās nihil aliud eſſe dicit q̄ deorū interpretes, & diuina vt moueri
 omnes, quę conſimilis ſit huic quę eſt in lapide Magnete atrahit tan-
 ta omnij admiratione ferrum, & raptim ad ſe & in ſe prouocet; q̄
 quam furorē intelligit Poeticū. Haſtenus Plato: Democritus ſuper
 nominat. Negavit enim (auto. Cicero. li. de diuina. primo) ſine ſu-
 pore magnos eſſe poetas, Strabo li. Geographij primo. Inter omnes
 artes quę ab humani ingentū excellētia proficiūt ſolam Poeticā
 diuini furoris ope illuſtrē eſſe autumat: Naſo Polignus libro de arte
 amandi tertio, diuinum offendit, his verſibus.

Vatibus Aonijs faciles eſſote pedes/
 Numen inſt illis Pierideſq; ſauent.

Eſt deus in nobis ſunt & commercia cœli,
 Sedibus ætheris ſpiritus ille venit.
 Idem li. Faſtorum ſexto ſic.

Facta canam ſed erunt, qui me ſuſciſſe loquentur

Nullaq; mortali nomina vſa putent.

Eſt deus in nobis, agitante caleſcimus illo,

Impetus hic ſacrę ſemina mentis habet.

Fas mihi præcipue vultus vidſſe decorum.

Vel quia ſum Vates: vel quia ſacræ canam.

Ab hoc igitur furore, qui Vates in gravissimam & pulcherrimarum rerum penetralia ducit, Poetæ diuini dicti sunt ut in illo Virgil. Tale tuum carmen nobis diuine Poeta, Et ab Entio sancti, ut in oratione pro Archia Cicero testans est, ubi de hoc perperâra. Hinc & insani Vates, hoc est diuino furore correpti, nec memet latius nuda sapientes ut plerique omnes mortales solent, appellantur: vñ vocabuli dehinc in eos quoque tralato, qui vehementer & perspicacis ac eruditi animi sunt, ut illud. Insano multū laudā a magistro: Que res autem, Horatio a Democrito profecta est, q̄ Poetas peculiarit̄ insanes dicit. Cicero Tulliana prima. Nullum vatem graui plerūq̄ carmen sine coelesti aliquo mentis instinctu effundere putat: Nostri, hoc est recentiores, inter quos Maphæus Vuegius: q̄ de perseverantia in reliquis libris edidit: diuinū mentis Poetay concitacionē esse asserunt qua succensū magnūq̄ quasi precipites impetu rapiunt. Sane enim, ut hic inquit eorum ingenia diuini magis moueris, q̄ humanarū viriū, qui cū tot ligati contrictiq̄ sint vocum ac mensuray legibus, a tot vocati disse rendis rebus & disciplinis: haud facile illis esset omnia perpetuo se licetq̄ silio complecti, nisi adiuuante instiganteq̄ dei miro assensu ac spiritali atq̄ domestico contubernio, calefacteq̄ diuini spiritus igne quodam, ac deflagrante magis incendio: eos idcirco etiā furore repleti & debacchite quasi quopī pro fumo spiritus circumados su uara sepius predicare manifestū est, Nam postq̄ dulcis illa flamma exaluit, mox viloscere humana propria vero fieri & sapere diuina inel pium, cum rapitur mens corporis sui quasi ergastuli oblita & agitur tanq̄ cæco vaga & libera, fruuntq̄ deliciis eius profano vulgo incognitis, quas si nō gustu certas at imagine saltem, & odore quodā cuius suauitudo facile nunq̄ explicari potest attingit. Hæcemos vegus Poe ta & Theologus, qui quantum huic furori tribuendū sit satis indicat. Quæcirca quino illi in errore sint, qui iuudi & inq̄ti, nec ad aliud ap tius q̄ ad maledicendū geniti, furorem Poetay insaniū demonū esse aiunt, maximi Philosophi Platonis autoritate cōprobatur. Desinane illi deinceps & illud agnoscat Ciceronis li. de Orat. 2. Nemine posse de ea re quā non nouit non turpissime dicere. Verus n. prouerbiali in censes inq̄tos emanatū, quo dicit. Sutor nō vltra crepidas: vñ hoc illos terneret, qui per se ignorantiū crassissimā caliginem nō deprehendere lucis possunt. Platonis quidē tota de furore tractatio, dā ligenter iudicantibus ad istam naturę vim & diuinitatē, quā ingenia Vatum ab geniturę exordio fortissimē delectū potest, quā coelestem esse maxime conuenit, cum e cœlis nobis veritas, quicq̄ enim coelestium corporum influxu animis nostris boni tribuit id a deo esse credi par est cum & ipsa hęc in nos agerentia astra a deo sint. Naturę autem ad

quamplurimam artem consequendam data inclinatio perspicacia q̄ cum
animi motu tali corpusculo septū e oculis consequit̄, corpusculū ip̄m ita
dilatant/ vt animi subtilibus operationibus ex sui complexionis har
monia obediens sit / Consimili se modo ad artes habet quas dicitur
vt aridus quispi & idoneus fomes ad ignem suscipiendū / cui si pro
pius flammam admoueris eam & existime suscipit & retinet fideliter /
microscop augmento cunctis intendit & extollit. Idcirco quantum bene
nata ingenia breui tempore in susceptis artibus proficere soleant, vi
demus: que quanto se magis studio dediti doctrinis applicant tanto
plus accedunt & in diuinas rerum penetralia quædam rapi inductiq̄
videntur. Simile est in gentis ad Poeticam animis qui subito & sine
multo labore/naturę oblectatione prouocati & cœlesti suscepto nu
mine ducti in varijs artū vberem cognitionē perueniūt, & numeris
suauibus gesticantes/ fingere profunde/ & graciōse scribere incipiunt/
admiratorē alijs vt ipse diuina quædam vi aduti inficere solūt. Et quia
plerumq̄ quod exiguo tempore parati & oculū tandem in lucē daf
& apparēt, subito esse iudicatur. Poetę quoq̄ subito prodire furore
prouocante per exigua tempora existimantur quē fieri indices maiorē
arte tractata indubium est. Nam naturę perspicacia post q̄ fecit sibi
datam artem intelligit in omnī artū tractatu mirāda est sc̄pue tū
in Poetica, ea q̄ inuenit, quę & maiorib; aliquando industrię palmam
eripiant, & artem facillē mire locupletem. Ex morarum igitur/vt vult
Plato dulcedine furor proficitur/ per quas ipse alias in Timeo spe
rarum cœlesti viam & concentū intelligit, de quo nos alibi copiosius
SED DICES. Cur ergo alijs disciplinay imperus qui animos sepe
cum summa laude corripuit, cum isdem sit a natura perfecti non
furoris nomine, vt in Poetis appellatur? Respondeo, Q. Plato vidē
trēs furoris esse species. Miseriū scilicet vanitū & amorē, que sine
evidenti diuinitatis presentia non consistūt. Adijcere his tertij Poe
ticum quasi coactus est, cum tot artū peritiū ac fere omnium rerum
scientiā sibi Vates tam breui tempore sine aliquis diuinitatis adiu
uamento obtinere & intelligere nō posse viderent. Quod in alijs artibus
non contingit, fere enim intra suos se limites cōtinere solent: vt Medi
cina, Architectura, Jurisperitia. &c. Poetā autē opus est esse quod imo
do omnia, vt omnī artium si non exacte cogniciones fidelia saltem
principia in eo appareant/ Vt enim turpe est pictori / in ceruis tantū
picturę generibus promptum esse nec omnia sibi proposita effingere
posse, ita Poetę indecorę, nescire quod fur artis confirmatio possidat
Propter ea hoc in Poetis peritiss & animaduertis Plato per Socra
tem suam querentē locum poetay incerpere eam, in toto illo dialogo si
attente legatur, nihil agit aliud q̄ vt ostendat Poetis tot tantarūmp

artium congeriem sine diuino aliquo impetu tam breui huiusmodi vi-
tempore accedere nō posse: tametsi & hoc pro causa habeat q̄ multa
fuentes carunt & illa quiddē mirabilia, quę paulo post defensuscente
furore ipsi met non satis intelligant, quasi non ipsi pronunciauerint
sed deus per eos eorum tubas clamauerit. hē, q̄ non prudētissimi quęq̄
& ab incurse grate eruditissimi, optimi caasere Poętr. VERVM quia
Plato non nulos sine arte subito in rebus Poeticis mirēdos prodixisse
asserit, & Ionem, & Calcidem quendā Tymicū huiusmodi indicat/
per quos alioq̄ simplices subito Poetas factos, Diuina providentiā
hominū generi declarare voluit: non hominū esse inuenta præclara
poemata sed eccelsa munera: id, vt dixi, ad efficacissimę naturę vim
referēdam intelligerem, qua fit, vt obseruam saltem sibi artem, mens
nata deglariat & absorbeat continuo: clariora faciens quęcumq̄ di-
dicerit: & eo quiddē modo accipiendū qđ de Hesiodo gręco, & Latino
Ennio apud scriptores est, quos alterum cum patria gręgę ad He-
liconem obseruaret, a Musis ductum ad anona toga rēp̄te Poetam
prodixisse aiunt, in alterum translatae Homeri animam esse, cum in
hicipiti conuasset Parmasto. Constat enim hos multū vigilante in sua
dis, rerumq̄ cognitione posuisse, Quod si ad solo furoris impetu He-
siodo pauciq̄ alijs cōtigisset (id quod a vera non omnino abhorret)
non erit ars omnis propterea reiciēda. respectandaq̄ ista miraculi
fides quę in paucissimis locum habet. Sed arti interim per summam
exercitationē adhibenda opera: vt naturā etiam qua exhumilari nos
sentimus ad illius furoris rapem idoneā reddamus. Id quod Prinet
pes vates fecisse constat, Eam ob rem Horatius perq̄ arguit in arte
sua eos carpit, qui pertinacia male interpretationis Democriti sentē-
tiam (qui multo aliū furorē intellexit) imitati / (post seā quoddā negli-
gentia & deinde sibi a seā laudabili infamia discurrēt, ex-
stimantes se vidēri debere & esse posse bonos Poetas: magno, & risu
digno errore. Vnde inquit ipse docbo, vnde paritur opes, quid aliat
formetq̄ Poętrū: Quid decrat: quid non: quo virtus: quo serat error.
Scribendi recte sapere est & principium & fons: Rem tibi Socraticę
potorunt obendere Chartę. &c. quo in loco aperte indicat multigriet
lectōne, in philosophia præsertim ad vię rationē pertinēte opus esse,
eq̄ ea solidas opes Vanibus parari posse. Vnde tandem furor veniat
qui repente venisse exerts videatur. HABE ATQVE ALIA, confi-
derami tibi fiducia faciunt vt cōiectura abserere audtam. Furorem
istum etiam a Platone intellectū, quo ingenia mortaliū repente illu-
strant in suo quodq̄ doctrinę genere, posse granā esse spiritus para-
clati, & sine patris in hominum corda proficiscerem datorum lumie-
nis intellectus & scitū, cuius pręsentia radia Apostolorum postlata:

credita sunt doctrina, & fidei veritate. Qui & ipse gentium animos
pigrūp non est dedignatus, Deus enim autore Augustino religiosus
quoq; in falsa religione miseratus est, vt cap. 21. li. de Ciuitate dei de
eiuſmodi de Sybilla obſidit que ppter alia teſte etiam li. 1. Laſtino
de Chriſti Saluatoris natiuitate paſſione: de cenſu ad inferos aliſq;
huiuſmodi euidentisſimis carminibus vaticinatꝫ ſunt: quod per ſpi-
ritum ſanctum corrigat, aſſentem & rapientē gentiū muliercularū
animos in quibus indignis virginitas fuerat, cuius donū (auto. dino
Hieronymo. ca. 24. cōtra Iouinianū) diuinatio eſt. furor aut vaticiniꝫ
teſte etiam Platone ſine diuino lumine conſtare. vt dixi: nequit, ſicut
nec myſteriꝫ/ nec amoris: & tamen hanc in Sybilla quocq; porticum
non inepte dixerimus: per hoc & Poetis nomen vatis accēſit. Poete-
runt veiq; & Orpheus cum diuina perſcripſit, & Aratus aliq; ſinceri
Vates a ſancto ſpiritu innari, qui ſe, teſte Auguſtino ca. de celoſeptimo
quarto de trinitate/ animis gentiū immerſit eſq; vaticinatus/ per
necōites id agens, vt veritas vniq; reſonaret, fidelibus in aduertiū
impulſis in teſtimonium, vbi teſte doctiſſimo Theologo Francisco de
Mayronis Auguſtini autoritas eorum opiniones reſcindit, qui carmi-
na Sybillarum & philoſophoꝝ dicta quibus ea explicauerunt que ſunt
fidei chriſtiane, a demonibus reuelata fuiſſe dixerunt: ſed Franciſco
veritate oſtēda, docimōſtami de ciuitate Aug. ad ſinum/ de Sybilla
locutus hęc verba habet. Et ſic patet q; falſa eſt i loꝝ opinio q; dicunt
q; omnes prophetiꝫ Sybillarum fuerint a ſpiritu malo: ſicut contem-
derunt cor am me duo magni doctores ſemel. Si igitur his cōtrigē ſpi-
ritu ſancto moueri qui a ſidei ſemita longe alieni fuerunt, quis negent
in omnū honēſtāꝝ doctrināꝝ: ſtudijs idē nobis fidei dono ſtanti atis
contingere: Q; ſi qui ſunt qui data gratis abutuntur gratia, in ſua
perniciem laborant: idē ipſum quod ipſis cum bonis comune eſt, ita
uſurpāt vt a bonis maxime diſſent. Cayphas propheta erat / & male
erat/ per quod inquit Auguſtinus in queſtionibus veteris teſtamenti,
oſtenditur ſpiritum ſanctum gratiaꝝ donorē non perſonā ſequi digni
aut indigni: quod repetitū eſt. i. q. 1. ca. dictum eſt - q; Hoc aut libeſſe
eſt propoſito noſtro aptū admodū caput. Prophetam Saul. Dignū
ſciri & ob id hoc aſcribere. Prophetam inquit Auguſtinus/ Saul
rex malus cum etiam ſanctū David perſequeretur. Nō ergo ſciti ſūt
qui forte ſine charitate habent ſanctum manus dei, ſed vidēt qualē
rationem ſine habitui cum deo, qui ſanctis non ſanctē veniē: Ex his
erunt qui diſturi ſunt in Iudicio. Et nomine tuo prophetamini, q; bō
non dicitur, mentimini, ſed non noui vos. &c. Spiritum ergo prophē-
tiꝫ dicendi ſunt habuiſſe/ ſed non meritiuſ. Hęc Auguſtinus. Cuius
autoritas paſſacere mihi videtur quantum peccent quei rem bonū in

abulum per animi malevolentiam delictam vilipendere & culpare au-
 dent/ quasi bona esse nequeant. id quod in Poeticis iudicio plerique ho-
 die nimis temere se dicā sūte agunt. Videant isti ne blasphemant, &
 sancto spiritui per quem nobis omne bonum desuper est/ imponant.
 Hoc spiritus Poetę simul & Prophetę nomen David adeptus est. Hoc
 spiritum Moyses raptus coecinit, hoc Hieremias/ hoc alij vetustissimi Theo-
 logi, qui vni Poetę fuerunt vt inferius ostendemas. Hoc furore iuua-
 mur quotiescumq; extra humanę fragilitatis debilitatē deuari, ea cō-
 templamur, & scribimus quę vel diuina sunt, vel rebus diuinis prox-
 ma. Hoc, vt mali Poetę abutitur/ ita perfruant boni. Qui si aliquid
 sub numeris suis mysteria & vaticinia coelant, nō est quod miremur
 cum diuini spiritus beneficio participes esse queant. Hinc & vates &
 prophetę quoq; dicūt. Paulus Epimenidem Poetā prophetā dicit ad
 Titum. Vates autē a vi mentis dicitur/ quod vocabulum & Poetis &
 Prophetis cōmune est/ vt quarto sententiā scribitur distinctione. xx.
 ad finem. Hęc eo libentius huc affero/ vt multos pertinacitē suorum
 autorum testimonio confringā. His igitur numine lecti/ quibus multi
 sine labore repente illustrati, multi vero per laborē/ eo ipso in artibus
 sine multa difficultate discendis adiuti fuerint, vt in logicis sine præ-
 ceptore Augustino, in Graecis Ruffino sapte ingenio intellectis. Id quōd
 & gentilibus cernit/ Diligentia est indefensa nostrę vires semper ita
 preparandę sunt/ vt dulcissimū illud veri furoris nomen / in agilis &
 parati animi penetralia promouere videamur. Talem furorē ex sine
 dei proficere, quę neget Hermolans Londinartensi nimis in oppug-
 nando infelix/ & in vocabulo (simus) interpretando nimis morosus eis
 tamen totus illic excursus quid velit aut quas vires habeat, ex supra
 adductis iudicari potest.

Q. SOLITVDO POETARVM STVDIIS MAXIME
 OPORTVNA SIT. TITVLVS. XV.

Scriptis habemus: frater: his partibus qua primę fore cū
 in omnium ingeniorum tum maxime Poeticę probatione
 locum sibi primū vendicant faciendus est mihi gradus ad
 Solitudinis commoda, vt ostendam. Vatum animos nullū
 commodius in rerum inuasi prouidi posse, q̄ in seorsū a Tartaro
 mortaliū tumultu diuerticulo: Quod ipsum & si multi a se tracta-
 runt/ nihil tamen quod in Poeticę aut amorem aut cognitionē te am-
 plius illucere posset/ hoc tibi dicato libello intermiscēdū statui. Priuū
 omnium ea solitudo quę Poetę facit/ro quicq; solatio esse possit/ non
 in Agris tantū & cornallibus sed & in medijs vbi be potest inuisus esse